

Aan
De minister van Financiën en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Datum
24 november 2021
Ons kenmerk
Cft 202100145
Pagina
1/8

Uw kenmerk

Bijlage

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2021

Geachte mevrouw Maduro,

Op 12 november jl. heeft het College Aruba financieel toezicht (CAft) de uitvoeringsrapportage (UR) tot en met het derde kwartaal van 2021 conform artikel 17 lid 1 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) tijdig ontvangen. Hierbij ontvangt u de reactie van het CAft op deze UR. Een afschrift wordt aan de Staten en aan de minister-president van Aruba verstuurd.

Toetsingskader

Het toetsingskader voor de beoordeling van deze UR wordt gevormd door de LAft en het protocol Aruba-Nederland van 22 november 2018 (protocol).¹ Vanwege de coronacrisis heeft de Rijksministerraad (RMR) op verzoek van Aruba, toestemming verleend om op basis van artikel 23 lid 1 van de LAft, voor 2021 af te wijken van de centrale begrotingsnorm.^{2,3} Het uitgangspunt is daardoor dat het financieringstekort van het land over het jaar 2021 zo groot mag zijn als de in 2021 toe te kennen liquiditeitssteun en eventuele binnenlands of buitenlands aan te trekken liquiditeiten ter dekking van het financieringstekort. De verschillen tussen de kas-benadering en een baten-lasten-benadering dienen hierbij nog wel te worden betrokken en zullen nog nader moeten worden toegelicht bij de vastgestelde jaarrekening 2021.

¹ BZK, protocol Aruba Nederland 2019-2021, getekend 22 november 2018.

² Aruba, Verzoek instemming Rijksministerraad afwijken begrotingsnormen 2021 op grond van artikel 23 Landsverordening Aruba financieel toezicht van 9 november 2020.

³ BZK, kenmerk 2021-000011184, Afschrift brieven aan de Landen met de besluitvorming van de RMR van 26 februari 2021.

Oordeel

De UR toont tot en met het derde kwartaal een gerealiseerd financieringstekort van de collectieve sector van AWG 447 miljoen, vanwege het positieve resultaat van de overige entiteiten. Het verwachte financieringstekort van de collectieve sector voor het gehele jaar bedraagt volgens de UR AWG 742 miljoen. Dit tekort is gelijk aan 16 procent van het bruto binnenlands product (bbp).⁴ Het financieringstekort van het land bedraagt tot en met het derde kwartaal AWG 490 miljoen. Het financieringstekort van het land bedraagt voor het gehele jaar volgens de vastgestelde begroting AWG 775 miljoen.

Op basis van de adviezen op de ontwerp-begrotingswijziging (OBW) en liquiditeitssteun voor het vierde kwartaal en de realisatiecijfers uit de derde UR, acht het CAft het aannemelijk dat het tekort van het land aan het einde van het jaar lager uitvalt.⁵⁶ Het CAft heeft op basis van realisatiegegevens tot en met augustus bij de OBW geadviseerd de indirecte belastingbaten te verhogen. Aruba heeft aangegeven de belastingbaten bij de vastgestelde BW te zullen verhogen met AWG 49 miljoen en baseert zich daarbij op de bijgestelde (nominale) economische groeiraming van 10,9 naar 13,9 procent.⁷⁸

De OBW waarover het CAft op 1 november jl. adviseerde is nog niet vastgesteld. Aruba heeft er voor gekozen om de cijfers van de vastgestelde begroting op te nemen in de derde UR.⁹

De gerealiseerde baten komen tot en met het derde kwartaal uit op AWG 766 miljoen, gelijk aan 72 procent van de OBW 2021. Ten aanzien van de directe belastingen is de realisatie in lijn met de begroting. De ontvangsten voor de FASE¹⁰ -regeling vallen lager uit dan de geraamde AWG 12 miljoen, vanwege een beperkte afdracht door de overheidsentiteiten.

De gerealiseerde lasten komen tot en met het derde kwartaal op AWG 1.263 miljoen, gelijk aan 75 procent van de OBW 2021. Van de post goederen en diensten is slechts 66 procent gerealiseerd. Het CAft verwacht een onderbesteding voor dit jaar gelet op de achterblijvende realisatie en de niveaus in voorgaande jaren. Aruba verwacht dat aan het einde van 2021 de personeelslasten AWG 423 miljoen zullen bedragen.

⁴ De Centrale Bank van Aruba, Economic Outlook, oktober 2021, baseline scenario.

⁵ Cft, kenmerk Cft 202100130, Advies bij de ontwerp-begrotingswijziging 2021, d.d. 1 november 2021.

⁶ Cft, kenmerk Cft 202100099, Liquiditeitsbehoefte Aruba vierde kwartaal 2021 en mate van afwijking, 7 september 2021.

⁷ CAft, kenmerk Cft 202100130, Advies bij de ontwerp begrotingswijziging 2021, d.d. 1 november 2021.

⁸ De Centrale Bank van Aruba, Economic Outlook, oktober 2021, bbp 4.952.

⁹ CAft, kenmerk Cft 202100130, Advies bij de ontwerp begrotingswijziging 2021, d.d. 1 november 2021.

¹⁰ Fondo di Asistencia Social di Emergencia (sociaal noodfonds).

De inschatting van het CAft is dat de realisatie van de personeelslasten voor het hele jaar 2021 op basis van realisaties uit voorgaande jaren net onder of net boven de norm van AWG 427 miljoen uitkomt. Het CAft merkt op dat Aruba een inspanning zal moeten leveren om aan de personeelslastennorm van nominaal dalende personeelslasten te voldoen.¹¹ Het is van belang dat Aruba de uitgaven beheerst, zodat een lager tekort voor 2021 wordt gerealiseerd en de schuld van het land niet onnodig verder oploopt.

Aruba heeft een bedrag van AWG 21 miljoen begroot aan investeringen. Hiervan is tot en met het derde kwartaal een bedrag van AWG 3 miljoen gerealiseerd. Het CAft constateert een terugkerend patroon van onderrealisatie op de investeringen en adviseert Aruba om de begroting beter aan te laten sluiten bij de beschikbare uitvoeringscapaciteit.

Aruba heeft op basis van de controle op de verstrekte loonsubsidie in 2020, geconstateerd dat AWG 57 miljoen te veel is uitbetaald. Het CAft benadrukt het belang van het inrichten van een daadkrachtig terugvorderingsproces en adviseert de controle van de verstrekte loonsubsidierегeling van het jaar 2021 uiterlijk op 1 april 2022 af te ronden.

Het CAft adviseert u op basis van de derde UR en de aanbevelingen uit ons advies bij de tweede UR¹², waaraan nog geen opvolging is gegeven, het volgende:

1. De maatregelen uit het BVP in de vierde UR op jaarbasis te kwantificeren en te relateren aan de (meerjaren)begroting.
2. De informatievoorziening in de vierde UR over de voortgang van de nulmeting en de verbetering van het financieel beheer te verbeteren, waarbij onder meer een planning wordt gegeven van de resterende deelonderzoeken van de nulmeting en de opvolging van de bevindingen uit de reeds afgeronde deelonderzoeken.
3. De gelieerde overheidsentiteiten dringend te rappelleren om de afdrachten van de 12,6 procent korting op arbeidsvoorwaarden over te maken aan het land.
4. In de toekomstige maandrapportages de voortgang op de terugvordering van de te veel verstrekte loonsubsidie op te nemen en de controle over het begrotingsjaar 2021 uiterlijk 1 april 2022 af te ronden.
5. De terug te vorderen loonsubsidie op te nemen in de financiële administratie van het land.

¹¹ BZK, protocol Aruba Nederland 2019-2021, d.d. 22 november 2018.

¹² CAft, Kenmerk Cft 202100093, Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2021, d.d. 31 augustus 2021.

Toelichting

Baten

De gerealiseerde baten tot en met het derde kwartaal komen uit op AWG 766 miljoen. Het CAft merkte bij de eerste en tweede UR op bij de baten uit de directe en indirecte belastingen per saldo een meevaller te verwachten vanwege het sneller aantrekkende toerisme. Op basis van de derde UR blijft het CAft bij deze verwachting voor de belastingen, mede gelet op de bijgestelde economische groeiraming van 10,9 procent naar 13,9 procent door DEZHI. Op basis van het advies van het CAft bij de OBW heeft Aruba aangegeven de belastingbaten bij de vastgestelde BW te zullen verhogen met AWG 49 miljoen.¹³

Aruba verwacht minder baten uit de inkomsten-, winst- en dividendbelasting. Hogere realisatie wordt verwacht bij de rente belasting-, grond-, overdrachts- en motorrijtuigenbelasting.

De realisatie van de overige baten loopt achter en wordt met name verklaard door de nog niet gerealiseerde uitkeringen van de Centrale Bank van Aruba (CBA) die is begroot voor AWG 23 miljoen en de realisatie van de geraamde concession fees van de Aruba Airport Authority N.V. (AAA) voor een bedrag van AWG 4 miljoen. Het CAft voorziet een risico in het volledig en tijdig afdragen van de opbrengsten.

In de vastgestelde begroting is een raming opgenomen voor opbrengsten uit de 12,6 procent korting op de arbeidsvoorwaarden van gelieerde overheidsentiteiten van AWG 12 miljoen. Het CAft merkte bij de tweede UR op dat de afdrachten van de entiteiten achterblijven. Uit de derde UR blijkt dat slechts AWG 6 miljoen is gerealiseerd. Het CAft voorziet een tegenvaller in de realisatie van de begroting en vraagt Aruba erop toe te zien dat de entiteiten volledig en tijdig afdragen en anders de begrotingsraming naar beneden bij te stellen.

Lasten

De gerealiseerde lasten tot en met het derde kwartaal komen uit op AWG 1,263 miljoen. Bij de vastgestelde begroting en de OBW zijn de begrote bedragen voor de FASE-regeling, de midden- en kleinbedrijf- en de loonsubsidieregeling reeds naar beneden bijgesteld.¹⁴ De tijdelijke inkomensondersteuningsregeling (TIO) is niet ingevoerd en de tekorten van de sociale fondsen zijn reeds neerwaarts bijgesteld. Aruba verwacht tevens een meevaller van circa AWG 10 miljoen op de rentelasten vanwege de lage stand van de Libor referentierente, ten opzichte van de begroting. Daarnaast wordt een onderbesteding verwacht bij de goederen en diensten wanneer de realisatiecijfers van 2020 en 2021 worden afgezet tegen de begroting.

¹³ Cft, kenmerk Cft 202100130, Advies bij de ontwerpbegrotingswijziging 2021, d.d. 1 november 2021.

¹⁴ Cft, kenmerk Cft 202100091, Advies bij de vastgestelde begroting 2021, d.d. 25 augustus 2021.

Het CAft heeft in de adviezen liquiditeitssteun vierde kwartaal en de OBW geadviseerd de post goederen en diensten naar beneden bij te stellen gelijk aan de realisatie in de vierde UR 2020 van AWG 182 miljoen.¹⁵

Personeelslasten

De gerealiseerde personeelslasten tot en met het derde kwartaal komen uit op AWG 317 miljoen, gelijk aan 74 procent van de begroting. Aruba geeft aan dat de totale realisatie personeelslasten voor het jaar 2021 AWG 423 miljoen zal bedragen, dit betekent dat Aruba naar verwachting aan de personeelslastennorm uit het protocol zal voldoen.¹⁶ Het CAft constateert dat de personeelslasten met name door de 12,6 procent korting zijn gedaald (AWG 11 miljoen) ten opzichte van het derde kwartaal voorgaand jaar. Het Beleidsplan Verlaging Personeelslasten (BVP) heeft vooralsnog tot weinig zichtbare besparingen geleid (AWG 3 miljoen) ten opzichte van het derde kwartaal voorgaand jaar. Het CAft vraagt wederom uw aandacht voor de uitvoering van de maatregelen uit het BVP.

Loonsubsidieregeling

Aruba heeft op basis van de controle op de verstrekte loonsubsidie in 2020, geconstateerd dat AWG tenminste 57 miljoen te veel is uitbetaald. Het CAft benadrukt het belang van het inrichten van een daadkrachtig terugvorderingsproces en adviseert verder de controle van de verstrekte loonsubsidieregeling van het jaar 2021 uiterlijk op 1 april 2022 af te ronden. Daarnaast is het belangrijk dat de vordering van de te veel betaalde loonsubsidie wordt opgenomen in de financiële administratie van het land.

In tabel 1 is de realisatie van de derde UR van 2019, 2020 en 2021 weergegeven en afgezet tegen de begroting 2021.

Tabel 1: Vergelijking 3e UR 2019, 3e UR 2020, 3e UR 2021, VB2021 (in miljoenen AWG)¹⁷

	Realisatie 3e UR 2019	Realisatie 3e UR 2020	Realisatie 3e UR 2021	Begroting 2021	Percentage ten opzichte van de begroting 2021
Baten	1.066	745	766	1.062	72%
Directe belastingen	419	325	279	411	68%
Indirecte belastingen	443	307	365	465	78%
Overige baten	204	112	122	186	66%

¹⁵ Cft, kenmerk Cft 202100018, Reactie op de vierde uitvoeringsrapportage 2020 van Aruba, d.d. 3 maart 2021.

¹⁶ BZK, protocol Aruba Nederland 2019-2021, d.d. 22 november 2018.

¹⁷ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

	Realisatie 3e UR 2019	Realisatie 3e UR 2020	Realisatie 3e UR 2021	Begroting 2021	Percentage ten opzichte van de begroting 2021
Lasten	1.011	1.268	1.263	1.825	69%
Personeelslasten	363	327	317	430	74%
Goederen en diensten	120	136	132	212	62%
Rente	184	184	191	258	74%
Subsidie	157	145	147	211	70%
Overdrachten	95	344	285	450	63%
Bijdragen en afschrijvingen	92	132	190	264	72%
Exploitatieresultaat	54	-523	-497	-763	65%
Kapitaaldienst					
Kapitaalontvangsten	33	29	28	40	69%
Kapitaaluitgaven	32	24	21	52	40%
Resultaat kapitaaldienst	1	4	7	-12	-55%
Resultaat land	55	-519	-490	-775	63%
Resultaat collectieve sector	1	-1.039	-447	-789	–
Resultaat collectieve sector in bbp	0,0%	-23%	-9%	-16%	–
Bbp¹⁸	5.927	4.469	4.952	4.952	–

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst toont tot en met het derde kwartaal een positief resultaat van AWG 7 miljoen. De ontvangsten bedragen AWG 28 miljoen en betreffen grotendeels vrijgekomen afschrijvingen. De uitgaven van AWG 21 miljoen bestaan voornamelijk uit verstrekte studieleningen. Er is AWG 21 miljoen begroot voor investeringen in 2021, waarvan de realisatie tot en met derde kwartaal slechts AWG 3 miljoen is. Het CAft voorziet een forse onderbesteding, omdat er onvoldoende tijd resteert om het begrote bedrag dit jaar volledig te realiseren. Het CAft adviseert de uitvoeringscapaciteit van het land te versterken en de investeringsbegroting daarop af te stemmen.

¹⁸ De Centrale Bank van Aruba, Economic Outlook, oktober 2021, baseline scenario
<https://www.cbaruba.org/cba/readBlob.do?id=8020>

Financieel beheer

Het financieel beheer en de verantwoordingscyclus van Aruba zijn niet op orde. De oplevering van de jaarrekeningen 2019 en 2020 hebben verdere vertraging opgelopen en het CAft constateert dat Aruba wederom geen opvolging heeft gegeven aan zijn eerdere verzoeken om uitvoering te geven aan de uitkomsten van de deelonderzoeken van de nulmeting en daarover de informatievoorziening te verbeteren in de uitvoeringsrapportages. Het CAft is van mening dat ordentelijk financieel beheer het fundament is voor een goed functionerende overheid.

Schuldpositie en rentelasten

In de vastgestelde begroting 2021 is een financieringsbehoefte opgenomen van AWG 1.036 miljoen. Dit bedrag bestaat uit het begrote tekort van het land van AWG 775 miljoen en herfinanciering van aflopende leningen van AWG 261 miljoen. Tot en met het derde kwartaal is AWG 163 miljoen aan langlopende leningen afgelost. Daarvan is in het derde kwartaal AWG 155 miljoen afgelost. Deze aflossing was bijna volledig op buitenlandse leningen. In het derde kwartaal is AWG 358 miljoen aan leningen aangetrokken bij Nederland voor aflossingen van buitenlandse leningen (AWG 177 miljoen) en liquiditeitssteun (AWG 181 miljoen).

Aruba heeft tot en met het derde kwartaal voor AWG 191 miljoen aan rentebetalingen verricht. Als gevolg van de lagere stand van de referentierente (Libor) vallen de rentelasten tot en met het derde kwartaal AWG 9 miljoen lager uit. Een meevaller voor het hele jaar ligt in de lijn der verwachting.

In het derde kwartaal is de schuld van Aruba toegenomen met AWG 186 miljoen. De totale schuldstand aan het einde van het derde kwartaal bedraagt AWG 5.640 miljoen. De schuldquote komt uit op 114 procent van het bbp, waarbij is uitgegaan van de door de Centrale Bank van Aruba geraamde ontwikkeling van het nominale bbp.¹⁹

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

¹⁹ De Centrale Bank van Aruba, Economic Outlook, oktober 2021, <https://www.cbaruba.org/cba/readBlob.do?id=8020>.

Kenmerk
Cft 202100145
Blad
8/8

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De Voorzitter van de Staten van Aruba
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën